

Nõukogude muusika pidupäev

Praegu Tallinnas viibiv NSVL Nõukogude Heliloojate Liidu presiidiumi liige, Moskva Riikliku Konservatooriumi professor Viktor Belõi kirjutab Eugen Kapi uue ooperi „Tasuleegid“ esietenduse puhul järgmist:

Eugen Kapi ooperi „Tasuleegid“ esietendus — see on ülev ja pidulik sündmus kunsti alal.

Nõukogude laiem kunstipublik tunneb E. Kapi loomingut tema andekate teoste — sümfoniade, viiulisonaadi ja „Kalevipoja“ balleti muusika katkendite kaudu. Ooperimuusika avastab meile autori ande uuest küljest. Hoolimata sellest, et „Tasuleegid“ on Kapi esimene ooperivormis kirjutatud töö, on Kapp selle loomise raskustega edukalt

Paul Rummo

toime tulnud, andes stiililt ühtse, dramaatilistest episoodidest tihestatud oma sümfoniilise ja vokaalse arendamise poolest laiahaardelise ooperimuusika.

Ooperi muusikas kõneleb autor kaasaegse inimese elaval keelel, kellele kaugel mineviku sündmused on katkestamatult seotud alles äsja üleelatud sündmustega eesti rahva elus. See tõttu puudub selle ooperi muusikas stiilsatsioon, mis vahel avaldub ajaloolise sisuga ooperis. Ooperi kangelaste karakteristika ja ülestõusnud rahva muusikalised teemad ning saksa penirüütlite kujud kogu oma ajaloolises tõepärasuses on väljendatud tugevalt, lüürilise soojuse ja sisemise dramatismi ning kirjaandelise värvinguga (rüütlite teema).

Autori suureks kunstiliseks õnnestumiseks tuleb pidada näidendi pidevat emotsionaalse joone tõusu, alates rahvapeo idüllilisest stseenist I pildis ja lõpetades ooperi finaali võimsa stseeniga.

Ooperi muusika vääramatu stiiliühtsuse juures on heliloojal jätkunud värviküllust täiesti erinevate kujude ja iseloomude joonistamiseks. See annab tunnistuse Eugen Kapi tõeliselt muusikaliselt dramaatilisele andele.

Meenutades esimeste muljete põhjal selle ooperi muusikat, peatuksin kõigepealt ooperi naiskangelase Saima muusikalisel kujul. See on vahest kõige terviklikum ja ühes sellega ka kõige paenduvam kuju oma arengus. Ülihepa on Saima lüüriline aaria I pildis ja kui loomulikuna ta areneb oma dramaatilises pinges IV ja V pildis, kus Saima läheb kangelastele oma rahva nimel.

Ilmekas on rahvajuhhi Vambo muusikaline kuju. Selles puudub väline pa-

antud enam üldistavalt. See on oma-moodi iseloomulik juhtmotiiv, mis kõlab teravalt ja kalgilt. See motiiv läbib kogu ooperi ja jõuab haritipule rüütli kooris finaalpildis. See juhtmotiiv on Kapi muusika eredamaid loomingulisi leiutisi.

Muusikalise karakteristika mõttes väga raske kuju kupja Kulle on ooperi muusikas leidnud õnnestunud lähenduse, ja vaatamata teatud grotesksusele, on see siiski tajutav eluliselt õige kujuna.

Kandev osa ooperis on antud rahvastseenidele. Eesti folkloorile muusikaliselt lähedased massistseenid annavad kogu ooperile rahvaliku žanri ja ühtlasi ka eepilise ilmestuse.

Võrratult head on rahvakoored ja tantsud I ja III pildis, ja oivalised oma dramaatilise tiheduse poolest II ja IV pildi lõppkoored ning ooperi finaalpildi koor.

Tuleb väärikselt tunnustada teatri „Estonia“ ooperikollektiivi, kes haruldaselt lühikese aja kestel on andnud etenduse, mis üllatab oma kunstilise taseme ja haruldase sisemise distsipliiniga.

Rõõmustavana võib märkida solistide vokaalset ja artistlikku kultuuritaset, seda esmajoones peaosade täitjate E. Maasiku (Saima) ja Tiit Kuusiku (Vambo) kohta.

Nende läbituntud ettekandes on saavutatud see kunstiküpsus, kus oivalised vokaalsed võimed ei ole enam eesmärgiks, vaid lavalis-muusikaliste kujude artistliku kehastuse vahendiks.

Väljendusrikkalt ja tabavalt täitis oma partii Martin Taras Neemena, eriti meeldejäävalt finaali III pildi leinacarias. Ka E. Maripuu annab tõepärase lavalise kuju, kuigi on tunda, et paiguti see vokaalne partii on tema häälele liiga pingutav.

Hea kandvusega kõlas Jenni Siimoni episoodiline emapartii III pildis pulmastseenis, samuti ka V. Veikat rüütlina — kelle reitsitatiivne arlooso I pildis on küllalt artistlik. J. Johanson Kullena pälvis samuti kiitust.

Suurimat kiitust väärib aga teatrikoori kollektiiv koorijuhhi T. Targama juhatusel. Oma koosseisult väiksearvuline koor võib intonatsiooni puhtuse, täitmise kunstilise sisukuse ja kogu ansambli ühtsusega.

Tunnustus kuulub ka orkestrile, mis kõlas väljendusrikkalt ja distsiplineeritult ja dirigent P. Nigulale, kes suutis anda üldiselt kõrgetasemelise ettekande.

Lavastaja E. Uuli, režissör F. Moor ja kunstnik-dekoraator V. Haas on palju kaasa aidanud, et saada üle raskustest, mis on tingitud ajutise lava väiksusest, ja mis nende koostöös märkimisväärselt ka õnnestus.

Võib õnnitleda eesti teatripublikut ja kogu nõukogude muusikarepertuaari uue suurepärase ooperiteose puhul.

VIKTOR BELÕI

„Ohtreleht“⁹
25. VII 1945